

УДК 791/792.03.02.073.071.2.011.3/.4

DOI : <http://dx.doi.org/10.30970/vas.23.2022.12198>

ТЕАТР І КІНО: ДЕЯКІ ШТРИХИ ДО ПОРІВНЯННЯ

Ірина ПАТРОН

<https://orcid.org/0000-0002-1357-8325>

*Львівський національний університет імені Івана Франка
кафедра театрознавства та акторської майстерності,
вул. Валова, 18, Львів, Україна, 79008
тел.: (+38032) 239-42-99; e-mail: patronira@gmail.com*

Проаналізовано проблеми співвідношення і порівняння сценічного та екранного мистецтв; театрального та кіноактора у процесі створення вистави чи кінофільму. За допомогою порівняльного аналізу зроблено висновки про відмінності та подібності, які існують між театром і кіно в досліджуваних категоріях часу, простору, акторської гри і глядача. Звернено увагу на театральну умовність і фільмову реальність.

Ключові слова: театр, кіно, актор, глядач, простір, час, умовність.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Чи можна порівнювати різні мистецтва, шукаючи точки дотику і найвіддаленіші кути? Чому б ні. Отож, театр і кіно. Хоча відмінності між ними очевидні, проте і спільного не бракує. Кіно – відносно молоде мистецтво кінця XIX – початку XX ст., театр – це давня історія (VI ст. до н. е.).

Кіно виникло на піку наукового-технічного прогресу XX ст. і не може існувати без електричної енергії і затрат на неї. На противагу, театр, теоретично, може існувати без електричного струму, на основі людської енергії, тож потенціал його існування майже невичерпний. Утім, театри дуже узалежені від електрики, і про таке існування важко говорити, проте можливо. Пандемія коронавірусу змусила театральні вистави переміститися в простір екрана. В цей період театр чи не найбільше уподібнився до кіно.

Розвиток екранних і сценічних мистецтв зазнає різних перипетій упродовж XX ст., це вдало дослідила у своїй монографії “Час і простір в кінематографі” [6] Ірина Зубавіна: від формальних пошуків у сфері ритмів, маніфестації самотності пластичних форм (наприкінці I чверті XX ст.) до авторських рефлексій часопросторових параметрів буття в кіно (II половини XX ст.). З часом авторське світовідчуття набуває рис інтимності, демонструє здатність через предметний світ передавати внутрішні стани людини, робити видимим внутрішнє буття (сни, мрії, марення). І в нашому сьогоденні розвиток нових технологій з їх необмеженими можливостями у творенні оптичної ілюзії виводить мистецтво екрана і сцени на новий рівень. Наразі у кіно нові технології, здатні створювати “гіперреальний

дубль феноменів світу” або ж “гранично переконливі імітації”, і це поставило перед людством завдання перетворити “нову іграшку” на важіль розвитку мистецтва. У театрі схожа ситуація, адже сучасний театральний простір весь просякнутий різноманітним візуальним рядом, тонка межа, яка відділяє світ театру і світ кіно, проходить по авансцені театального простору, в якому видніється жива людина – актор. Аналізуючи наявні сучасні тенденції у ХХІ ст., які характеризуються виснаженістю культурного контексту, бачимо: і кіно, і театр стоять перед новими викликами, які все більше уподібнюють ці мистецтва, однак й відмінності між ними стають усе очевиднішими [11].

Кіно і театр – це часто порівнювальні мистецтва, у них багато як точок дотику, так і віддалених кутів. Відколи науковці почали теоретизувати над поняттями “кіно” і “театр”, приблизно з 20-х років ХХ ст., відтоді багато вчених задавали собі питання про порівняння цих мистецтв. У працях Анрі Бергсона, Річотто Канудо, Жермени Дюлак, Жана Епштейна, Леона Муссінака, Рудольфа Арнхайма, Бели Балажа, Зігфріда Кракауера, Андре Безена та інших ми можемо знайти чимало матеріалу для відповідей на ці питання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасному українському науковому просторі є чимало праць, які розглядають різні аспекти порівняння цих двох мистецтв, хоча комплексного дослідження поки що немає. Цікавими є праці Галини Погребняк [9], Вадима Скуратівського [10], Лариси Брюховецької [5], Ірини Зубавіни [6], Тетяна Совриги і Марини Татаренко [12] та ін. Для дослідження цього питання ми будемо послуговуватись також матеріалами інтерв'ю акторів, які мають досвід праці і в театрі, і в кіно, зокрема Майкла Кейна [7], *Філіпа Сеймура Хоффмана* [4], Ієна Мак-Келена [12].

Порівняльний аналіз театру і кіно у загальному контексті – це доволі важке завдання, тому ми зупинимось на вивченні певних аспектів, які відрізняють ці два мистецтва: простір і час, акторська гра та глядач.

Методологія цього дослідження полягає у застосуванні аналітичного методу – для аналізу мистецтвознавчої, культурологічної літератури з теми дослідження; порівняльно-типологічного – для виявлення рис відмінності і подібності сценічного та екранного мистецтв; концептуального – для характеристики понятійно-термінологічної системи дослідження.

Наукова новизна статті визначається тим, що в ній проаналізовано проблеми співвідношення і порівняння сценічного та екранного мистецтв, театального та кіноактора у процесі створення вистави чи кінофільму, глядача у просторі кінозали і в театральному просторі.

Мета цієї статті – за допомогою порівняльного аналізу зробити висновки про відмінності та подібності, які існують між театром і кіно в досліджуваних категоріях часу, простору, акторської гри і глядача.

Виклад основного матеріалу дослідження. Простір і час – це ті категорії, які якнайбільше впливають на відмінності, які існують між театром і кіно. Для початку з'ясуємо, якими визначеннями “часу” і “простору” ми будемо послуговуватись. Отож, “час” розглянемо як філософську і фізичну категорію, яка має минуле, теперішнє і майбутнє. Під “простором” розуміємо локацію, в межах якої відбувається процес матеріалізації та сприйняття глядачем через різні органи чуттів творів сценічного мистецтва. Якщо розглянути поняття простору вужче, на

прикладі поняття театрального простору за автором Патрісом Паві, то він ділиться на сценічний простір – простір сценічного майданчика, де відбувається сценічна дія; ігровий простір – простір гри актора; простір глядача, де він комунікує зі сценічним та ігровим просторами; драматичний простір – простір, про який, власне, йдеться у виставі [8, с. 356].

Побутувала думка, що театральний простір потребує від глядача певного дрескодуну і певної поведінки, тоді як простір кінозали дає більшу свободу для дій глядача (можливість їсти і пити, дивитись фільми напівлежачи та ін.). Оперні театри, справді, мають певні обмеження і прохання не відвідувати театр у шортах, купальниках, в'єтнамках тощо, у них заборонено споживати їжу і напої під час вистав. Хоча є театри, які грають свої вистави у приміщеннях кафе, на вулиці і заохочують глядачів споживати їжу під час вистав (наприклад, вистава “Мон Бебе” Львівського театру “Око”). Здебільшого театри не висувають жодних вимог до зовнішнього вигляду глядачів, єдиним обмеженням є використання мобільних телефонів.

Простір у кіно. Сучасна дослідниця кіно та медіа Мері Енн Дон виокремлює три типи простору в кіно: 1) дієгетичний – віртуальний простір, порядок у якому диктує сам фільм; рамки цього простору визначити неможливо, хоча елементи, які є у ньому, матеріальні; 2) видимий простір екрана – власне простір зображення, обмежує кіно до рамок зорового сприйняття і є вимірюваним; 3) акустичний простір кінотеатру – пов'язаний із видимим простором, у якому, втім, символи не можуть спонукати до дії винятково через візуальні стимули, а із залученням інших органів чуття, зокрема вуха [1, с. 39]. Отож, кінематографічний простір – “інституційне” середовище, що дає можливість глядачам переглядати фільм, занурюючись або піддаючись його впливу (наприклад, кінотеатр, різноманітні побутові простори, що містять екрани, або мобільні екранні пристрої транслявання).

Кіно може захопити як приватний (“домашній”) простір: перегляд фільму з екрана домашнього комп'ютера, або телевізора, або проектора, так і публічний – у вигляді рекламного постеру прем'єрного фільму, трейлера фільму у метро тощо до простору кінотеатру. Все частіше кіно виходить за межі приміщень, переходячи на вулиці (особливо у літній час), на дахи будинків, у міські дворики, дитячі майданчики, парки тощо. Кіно стає мобільнішим.

Час. Цю категорію можна досліджувати з багатьох сторін, адже це та категорія, яка стосується усіх сфер життя людини. Отож, зупинимось на короткому визначенні. Якщо говорити про “час”, у який театральна вистава “переносить” глядача, то він (“час”), зазвичай, як у виставі, так і в кіно буде умовним. Ще є “час” тривалості вистави чи фільму: і саме в цій категорії найбільша відмінність театру і кіно. Адже театральна вистава триває в реальному теперішньому часі, а кіно – це завжди минулий час.

Акторська гра в театрі і кіно відрізняється. Найочевиднішою відмінністю є те, що впливає з попереднього твердження: актор у театрі існує тут і тепер – в синхронні простору і часу вистави, а акторська гра в кіно є записаною, минулою дією.

Характер персонажа в театральному актора розвивається поступово, від однієї сцени до іншої, актор має більше шансів “ужитися” в роль, прожити і відчутти свого героя, вивчити його, глибше передати його емоції. У кіно послідовність сцен, у

яких грає актор, часто змінюється, відповідно, сюжетна послідовність порушується й арка персонажа розпадається. Наприклад, бувають випадки, коли режисери фільму починають знімати спершу фінальну сцену фільму, а потім – усі інші. Відповідно, актор перед кожною окремою сценою має чітко розуміти, що саме в цей момент відбувається, що відчуває його герой і ким він є. Актор у кіно повинен вміти швидко “переключитись”, швидкість його реакцій і амплітуда емоцій можуть бути дуже різними і різкими, і це потребує особливих навиків.

Робота над персонажем актора в театрі і кіно теж відрізнятиметься. Про цю відмінність пише Девід Патрік Грін: “Глядачі та критики порівнюватимуть вас із минулими версіями героїв тієї самої вистави. Оскільки багатьох сценічних персонажів грали багато разів, у глядачів є дуже багато свободи дій, перш ніж вони почнуть критикувати. Люди часто ходять до театру, щоб побачити щось знайоме, тому краще дайте їм те, що вони хочуть, інакше у вас «полетять гнилі помідори»” [2]. В кіно актор найчастіше є єдиною людиною, яка зіграла роль певного персонажа (не беручи до уваги ремейки фільмів). Режисери, кастинг, директори шукають актора, який зовнішньо і внутрішньо відповідатиме ідеї фільму, який створюють. Відповідно, актор має широке коло можливостей проявитись і бути єдиним і неповторним виконавцем тієї чи іншої ролі.

Робота над роллю актора театру і кіно залежить насамперед від самого актора і завдання, яке ставить перед ним режисер. Професійні актори скрупульозно готуються до своїх ролей, і не важливо, чи це театральна вистава, чи кінофільм. Особливо, якщо йдеться про виставу чи фільм, які переносять глядача в певну історичну епоху: акторові потрібно вивчити деталі костюма, попрацювати з реквізитом, вивчити мову епохи та ін. В театрального актора робота над роллю може тривати роками, прикладом є ті театральні вистави, актори в яких грають навіть десятиліття. (“Загадкові варіації” Е. Шмідта, Національний театр (на сцені з 1999 р.), вистава “Тев’є-Тевель”, Національний театр імені І. Франка (на сцені з 1989 р.) та ін.). Кіноактор також може мати більше часу на підготовку своїх ролей, проте кіно рано чи пізно знімають – і на екрані Ви будете бачити одну зафіксовану сцену (із, можливо, сотень дублів), яку вибере режисер.

Для актора театру дуже важливо під час кожного виходу на сцену зберігати “ілюзію першого виходу”, як про це говорить актор Майкл Кейн: “Граючи одну і ту ж роль, виставу за виставою, щовечора, актор ризикує втратити безпосередність і природність, машинально промовляючи одні й ті ж репліки, не тільки під час самих вистав, а й на репетиціях” [7]. Актор у театрі має змогу постійно працювати над характером свого персонажа, змінювати його, додавати чи забирати певні деталі, удосконалювати, поки вистава буде у репертуарі театру. У кіно ж невдалу сцену можна в разі потреби перезняти, однак зафіксованою залишиться лише одна сцена. Як для актора театру буває важко зберігати ілюзію першого виходу, так і для актора кіно буває важко прощатись зі своїм персонажем. Як вдало зазначив актор *Філіп Сеймур Хоффман*: “Зйомка в кіно схожа на якісь короткі спалахи: камера вмикається – ти повинен бути готовий відіграти, камера вимикається – йдеш перепочити. Тому ти повинен зберігати концентрацію на героєві, на його характері та історії всі дні зйомки, але ж є дні, коли ти не граєш. Іноді цілу добу програєш свою роль в голові, тільки став перед камерою – і ось робота вже закінчена, а ти не можеш відразу ж переключитись, і виникає відчуття незадоволеності” [4, с. 12].

Ще про одну відмінність акторської гри в театрі і кіно пише Д. П. Грін – це про знання тексту і популярність матеріалу, з яким працює актор. Він каже, що театр є повторювальним і тому “впізнаваним”. Якщо якась вистава стає популярною і її починають ставити на сцені різних театрів по всьому світу, вистава стає впізнаваною, а текст знаковим, і глядач запам’ятовує його і приходиться в театр знову і знову, щоб почути саме той текст і саме так, як він був написаний [2]. Тому актор театру має знати свої репліки напам’ять, бо будь-яку обмовку, змінену репліку глядач може помітити. Актор кіно в цьому контексті вільніший – він “має право на помилку”. На телевізійних або кінопробах актор може зробити помилки або невеликі зміни без наслідків. Він може трохи змінити слова, і ніхто, крім сценариста, цього може не зауважити, актор може помилитись, і тоді потрібну сцену перезнімають.

Пластика і рух тіла актора в театрі і кіно теж будуть відрізнятися. У театрі через те, що глядач може сидіти на різних відстанях від сцени, акторові потрібно “заповнити” собою простір, щоб кожен з глядачів почув і побачив, про що йдеться. Відповідно, рух і вимовляння реплік бувають надмірні, перебільшені. Для актора в театрі є дуже важливими вміння пластично рухатись і добре володіти своїм голосом. Хоча сучасні театри дедалі частіше використовують спеціальні гарнітури, мікрофони для підсилення голосу, все ж це не позбавляє актора навиків чітко вимовляти слова, розуміти, кому ці слова сказані і з якою силою. Стосовно пластики в театрі, то вона дуже важлива, адже головний інструмент актора – це його тіло. Сучасний театр змінюється, як і змінюється суспільство, для якого цей театр існує. Він стає все більш інклюзивним не лише для глядача, а й для акторів. Чи може в театрі працювати актор з інвалідністю і з обмеженою пластикою? Ще кілька років тому – сказали б “ні”, але зараз є випадки, коли актори з інвалідністю грають у театрі свої ролі. Прикладом може бути львівський актор Олесь Федорченко, який після автокатастрофи втратив частину ноги, проте продовжує брати участь у виставах Національного театру ім. М. Заньковецької: “П’ять пісень Полісся”, “Львівське танго”, “За двома зайцями”, “1984. Occupation” та ін.

У кіно емоції передаватиме насамперед обличчя актора, саме тому для нього важливо мати кіногенічну зовнішність, вміння зіграти сцену “мовчки” або “очима”. Майже кожен режисер працює з крупними планами, де в центрі кадру буде обличчя актора, і камера, як велике збільшене скло, ловитиме кожен порух очей, кожен усміх, кожную зморшку. Ось як про це пише Майкл Кейн: “Коли я на сцені, дрібні відволікаючі фактори мене практично не бентежать і не заважають грі, але під час зйомок найдрібніші перешкоди можуть призвести до нового дубля. Варто кому-небудь під час моєї сцени раптово зрушити з місця або пройти близько камери, я тут же прошу все перезнімати: а раптом я на частку секунди відволікся, мигцем подивився на цю людину і вираз очей змінився? На крупному плані буде видно всі найдрібніші деталі” [7]. Стосовно постановки голосу актора в театрі і в кіно, то тут теж є суттєва відмінність. У кіно актор може робити кільканадцять спроб озвучення потрібних реплік або взагалі запросити іншого актора, який це зробить. Бувають випадки, коли один актор не знає мови або ж має акцент чи інші проблеми з дикцією і вимовою, і в кіно це не стане перешкодою, бо теж можна запросити іншого для озвучення. Тоді як театральний актор обов’язково повинен володіти всією амплітудою свого голосу, вимовляти слова виразно і чітко, знати мову вистави.

Театральна гра є умовною, і під час використання навіть найсучасніших методів, які максимально наближають акторську гру до природної, ця гра залишається

умовною. Вистава навіть у невеликому театрі і гра на камеру – це дві різні речі, особливо в психологічному плані. Камера може вловити інтимну і природну атмосферу фільму і передати це глядачеві, й акторська гра буде максимально наближеною до реального життя.

Ще одна відмінність акторської гри в театрі і кіно ґрунтується на присутності/відсутності глядача і партнера. Театральний актор має суттєву перевагу і додаткове нахнення – це глядач у залі і партнер на сцені, чітке усвідомлення адресата і зворотну реакцію. Актори в кіно не мають такого живого емоційного відгуку. Часто буває так, що актор кіно записує свої діалоги один на один з камерою. Влучним є вислів голлівудського актора Іена Мак-Келена, який зіграв у фільмах “Хоббіт”, “Володар кілець”, “Люди Ікс” тощо: “Відмінність полягає в тому, що в театрі актор знає, для кого він грає, а в кіно поняття «аудиторії», адресата є не чітко вираженим. Наприкінці вистави я вийду на поклін і дізнаюся, чи сподобалась моя робота, а в кіно – цього не буде, емоційний зв’язок відсутній” [12, с. 67].

Акторська гра в театрі відбувається, ґрунтуючись на присутності глядача, про цю відмінність вдало описав Януш Місевич у статті “Кілька штрихів про відмінності естетики театру і кіно” [3, с. 25, 26]. Він пише про “візуальність” вистав, простір яких є узалежнений присутністю аудиторії і спрямованістю гри актора на глядача. Поле гри театрального актора обмежене площею сцени, умовно кажучи, актор не може вийти за межі сценічного простору і грати десь, де його не бачать глядачі. Також репліки, які говорять своєму партнерові по сцені, часто спрямовані в сторону аудиторії, а не завжди партнерові, який може стояти позаду. Або, наприклад, репліка, сказана “пошепки”, завжди буде голосною, щоб її почув глядач, якщо це таке завдання. А поняття “монологу” теж є свідченням театральної “неприродності”, умовності, адже актор виголошує слова невідомому адресатові, якого немає на сцені, або ж це просто думки вголос, які люди в реальному житті не виголошують: “Говорити і не бути почутим” [3, с. 27]. Рух актора на сцені також залежить від присутності глядача – рух вправо, вліво, інколи вглиб сцени чи вперед, на авансцену, дотримуючись принципу видимості тривимірного об’єкта. Театр неспроможний показати великі об’єкти в масштабі 1 до 1, банально, через брак місця, наприклад, як показати “військо”, “революцію”, “народ” та ін. Театральний реквізит не обов’язково має бути точною копією речі, про яку йдеться у творі, він може мати символічний вимір, головне, щоб відповідав цілісності структури вистави. У кіно річ є річчю тієї епохи, про яку йдеться: “автомобіль грає автомобіль, будинок є будинком, пістолет є пістолетом, і для більшого ефекту він ще й стріляє...” [3, с. 30].

Театральна вистава – це твір колективний: у ньому безпосередню участь беруть актори і глядачі. Поговоримо про останніх. Глядачі в театрі є безпосередні учасники і творці вистави, адже саме вони своїми реакціями створюють атмосферу. В інших мистецтвах, зокрема в кіно, глядачі, читачі теж можуть впливати на творчість митців, проте опосередковано: через відгуки, критику в пресі, пости в соціальних мережах, публічні обговорення і дискусії, листи авторам того чи іншого твору. В кіно вплив людей, які дивляться фільм, на людей, які творять його, здійснюється, головне, не в процесі самої творчості, а вже постфактум, у театрі ж відбувається пряма, безпосередня взаємодія між актором і глядачем. Цим театральне мистецтво суттєво відрізняється від кіно.

Кіно загалом імітує зовнішню дійсність, максимально наближаючи її до реальності. В театрі ми теж бачимо реальність, однак глядач розуміє, що це лише

її імітація. В театрі актори використовують різні засоби театральної виразності і підкреслення характерних рис персонажів: театральний грим, маски, костюм, реквізит. Кіно намагається бути більш реалістичним і фізіологічно правдивим. Так, ми знаємо випадки, коли акторові, щоб зіграти ту чи іншу роль у кіно, потрібно або сильно схуднути, або потовстіти, позбутися волосся на голові, змінити зачіску або ще щось зробити зі своїм тілом, щоб максимально правдиво це “виглядало в кадрі”. Кіно постійно шукає способи, щоб переконати глядача в повній правдивості того, що відбувається на екрані, шукає способи, щоб максимально занурити глядача у реальність фільму. Театр часто не приховує своєї умовності. Проте існують вистави, які є максимально натуралістичними, позаяк існують фільми максимально “театральні”, хоча це є радше винятки, аніж правило.

Висновки. За допомогою порівняльного аналізу ми зробили висновки про деякі відмінності та подібності, які існують між театром і кіно, в досліджуваних категоріях часу, простору, акторської гри і сприйняття глядача. Простір і час у кіно перетинаються, однак ніколи не будуть тотожними, адже дія у фільмі – це завжди минула дія, а театральна вистава – це завжди про теперішній час. Основа акторської гри в театрі і в кіно має спільні риси, такі як робота із тілом, голосом, пластикою, робота над персонажем, робота з текстом. Проте має і суттєві відмінності, пов’язані з присутністю чи відсутністю глядача, простором сцени в театрі і акторською грою на камеру, театальною умовністю і фільмовою реальністю та ін. Глядач у театрі і кіно може проявляти і переживати максимально схожі емоції, проте суттєва відмінність полягає в тому, що в театрі глядач може реально впливати на виставу, взаємодіяти з акторами, а в кіно він бачить максимально реалістичне зображення, яке його повністю ігнорує.

Головне завдання, яке ми ставили на початку статті про порівняння театру і кіно, ми виконали. Як не парадоксально, але можемо зробити висновки про те, що театр, хоч у ньому задіяні живі люди в реальному просторі, має дуже умовну художню структуру, тоді як кіно, яке в основі має рухоме “неживе” зображення та ілюзію дійсності, має більш реалістичний вигляд для глядача.

Список використаної літератури

1. Doane M. The Voice in the Cinema: The Articulation of Body and Space. Yale French Studies. 1980. No. 60. P. 33–50.
2. Green David Patrick. Stage Acting vs. Screen Acting. URL : <https://www.backstage.com/magazine/article/major-differences-stage-screen-acting-13449/> (дата звернення: 02.02.2022).
3. Misiewicz Janusz. Kilka uwag o odmiennosci estetyk teatru i filmu. Między filmem a teatrem. Wrocław : Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2012. P. 25–31.
4. Shelley P. Philip Seymour Hoffman: The Life and Work. North California : Jefferson, 2017. 218 p.
5. Брюховецька Л. Кіномистецтво : підручник. Київ : Логос, 2011. 391 с.
6. Зубавіна І. Час і простір у кінематографі : монографія. Київ, 2008. 448 с.
7. Кейн М. Чим відрізняється робота актора в театрі та в кіно. URL : <https://www.dramaschool.kyiv.ua/statti/roboata-aktora-v-teatri-ta-v-kino/> (дата звернення: 02.02.2022).

8. Паві П. Словник театру. Львів : Вид-во ЛНУ ім. І. Франка, 2006. 640 с.
9. Погребняк Г. Авторська режисура в екранному та сценічному мистецтві. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення. Київ, 2017. Вип. 15. С. 15–18.
10. Скуратівський В. Екранні мистецтва у соціокультурних процесах ХХ століття: Генеза. Структура. Функція. Київ : КНУТКіТ імені І. К. Карпенка-Карого, 1997. Ч. 1. 224 с.
11. Слободян В. Простір і час у кіно. Кінотеатр. 2009. № 1. URL : http://archive-ktm.ukma.edu.ua/show_content.php?id=861 (дата звернення: 01.02.2022).
12. Совгира Т. І., Татаренко М. Г. Специфіка роботи актора театру і кіно: природа існування та засоби умовності. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія : Сценічне мистецтво : зб. наук. праць. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2018. Вип. 1. С. 61–71.

References

1. Doane, M. (1980). *The Voice in the Cinema: The Articulation of Body and Space*. Yale French Studies, 60, 33–50 [in English].
2. Green, David Patrick. (2023). *Stage Acting vs. Screen Acting*. URL : <https://www.backstage.com/magazine/article/major-differences-stage-screen-acting-13449/> (data zvernennya: 02.02.2022) [in English].
3. Misiewicz, Janusz. (2012). *Kilka uwag o odmiennosci estetyk teatru i filmu*. Między filmem a teatrem. Wrocław : Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 25–31 [in Polish].
4. Shelley, P. (2017). *Philip Seymour Hoffman: The Life and Work*. North California : Jefferson, 218 p. [in English].
5. Bryuxovecz'ka, L. (2011). *Kinomy'steczto* : pidruchnyk. Ky'yiv : Logos, 391 s. [in Ukrainian].
6. Zubavina, I. (2008). *Chas i prostir u kinematografi* : monografiya. Ky'yiv, 448 s. [in Ukrainian].
7. Kejn, M. (2021). *Chy'm vidriznyayet'sya robota aktora v teatri ta v kino*. URL : <https://www.dramaschool.kyiv.ua/statti/robota-aktora-v-teatri-ta-v-kino/> (data zvernennya: 02.02.2022) [in Ukrainian].
8. Pavi, P. (2006). *Slovny'k teatru*. L'viv : Vy'd-vo LNU im. I. Franka, 640 s. [in Ukrainian].
9. Pogrebnyak, G. (2017). *Avtors'ka rezhy'sura v ekrannomu ta scenichnomu my'stecztvi*. Naukovy'j visny'k Ky'yivs'kogo nacional'nogo universy'tetu teatru, kino i telebachennya. Ky'yiv, 15, 15–18 [in Ukrainian].
10. Skurativs'ky'j, V. (1997). *Ekranni my'stecztva u sociokul'turny'x procesax XX stolittya: Geneza. Struktura. Funkciya*. Ky'yiv : KНУТКіТ імені І. К. Карпенка-Карого, 1, 224 s. [in Ukrainian].
11. Slobodyan, V. (2009). *Prostir i chas u kino*. Kinoteatr, 1. URL : http://archive-ktm.ukma.edu.ua/show_content.php?id=861 (data zvernennya: 01.02.2022) [in Ukrainian].
12. Sovgy'ra, T. I., Tatarenko, M. G. (2018). *Specy'fika roboty' aktora teatru i kino: pry'roda isnuvannya ta zasoby' umovnosti*. Visny'k Ky'yivs'kogo nacional'nogo universy'tetu kul'tury' i my'stecztv. Seriya : Scenichne my'steczto : zb. nauk. prats'. Ky'yiv : Vy'd. centr KНУКіМ, 1, 61–71 [in Ukrainian].

THEATER AND CINEMA: SOME TOUCHES FOR COMPARISON**Iryna PATRON**

*Ivan Franko National University of Lviv
Department of theatre studies and actor craftsmanship,
Valova Str., 18, Lviv, Ukraine, 79008
tel.: +380322-39-42-99; e-mail: patronira@gmail.com*

The article analyzes the problems of correlation and comparison of Stage and screen arts; theater and film actor in the process of creating a play or film. With the help of a comparative analysis, conclusions were made about the differences and similarities that exist between theater and cinema in the studied categories of time, space, acting and the viewer. Attention is drawn to theatrical convention and film reality.

We have concluded about some differences and similarities that exist between theater and cinema in the studied categories of time, space, acting and audience perception.

Space and time in the cinema intersect, but will never be identical, because the action in the film is always a past action, and a theatrical performance is always about the present time. The basis of acting in the theater and in the cinema has common features, such as work with the body, voice, plasticity, work on the character, work with the text.

However, it has significant differences related to the presence or absence of the audience, the space of the stage in the theater and acting on camera, theatrical convention and film reality, etc.

The viewer in the theater and the cinema can show and experience the most similar emotions, but the essential difference is that in the theater the viewer can really influence the performance, which is largely conditional, interact with the actors, while in the cinema he sees an image that he completely ignores, although it displays the image as realistically as possible.

Paradoxically, we can conclude that theater, although it involves living people in real space, has a very conventional artistic structure, while cinema, which is based on a moving “non-living” image and the illusion of reality, looks more realistic for the viewer.

Keywords: theater, cinema, actor, audience, space, time, conventionality.

Стаття надійшла до редколегії 19.12.2022

Прийнята до друку 30.12.2022